

UiT

NORGGA
ÁRKTALAŠ
UNIVERSITEHTA

Vindkraft og reindrift: kunnskap, sameksistens og konflikt i Sápmi.

Camilla Brattland
Førsteamanuensis
Samisk kulturvitenskap

FNF 17.04.2023
UiT – Norges arktiske universitetsmuseum

KUNMING MONTREAL GLOBAL BIODIVERSITY FRAMEWORK

2020 UN BIODIVERSITY CONFERENCE
COP-15 - CP/MOP-15/NP/MOP-15
Global Biodiversity Framework
KUNMING - MONTREAL

Hindre skade fra **høsting og bruk** av ville arter **5**

Nye **fremmede arter**, minst 50% reduksjon **6**

Risiko fra **forurensing**, minst 50% reduksjon **7**

Effekt og skade fra **klimaendringer** redusert **8**

Integrere naturhensyn i all **politikk / forvaltning** **14**

Rapportere og synliggjøre i **næring/finans** **15**

Bærekraftig **forbruk**, halvere matsvinn **16**

Fase ut 'perverse' **subsidi**er, øke **finansiering** **18**

Styrke **kapasitet, urfolk, lokalsamfunn, kvinner** **17 23**

VERNE

UNNGÅ

SIKRE

GJØRE

1 Naturhensyn i all **arealplanlegging**, «nær-0 tap»

2 Restaurere 30% av forringet natur

3 Effektivt **vern** av 30% land og hav

4 Stoppe menneskeskapt **utryddelse** av arter

9 Bærekraftig **forvaltning** av ville arter, goder

10 Bærekraftig **land-, skog-, havbruk og fiskeri**

11 Restaurere, bevare og øke **naturgoder**

12 Mer areal / adgang til natur i **byer og tettsteder**

13 Rettferdig **fordeling** av goder fra **genressurser**

Fire overordna mål

A. Reversere tap av natur

B. Bærekraftig bruk

C. Fordeling av naturgoder

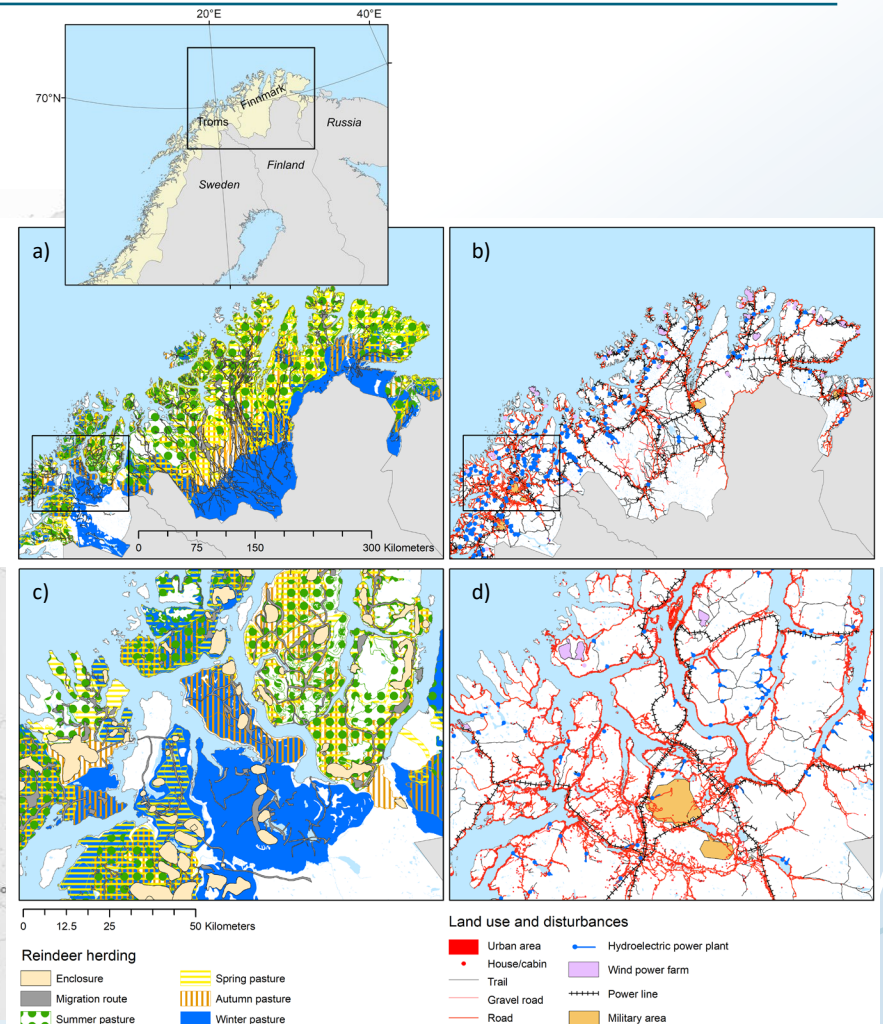
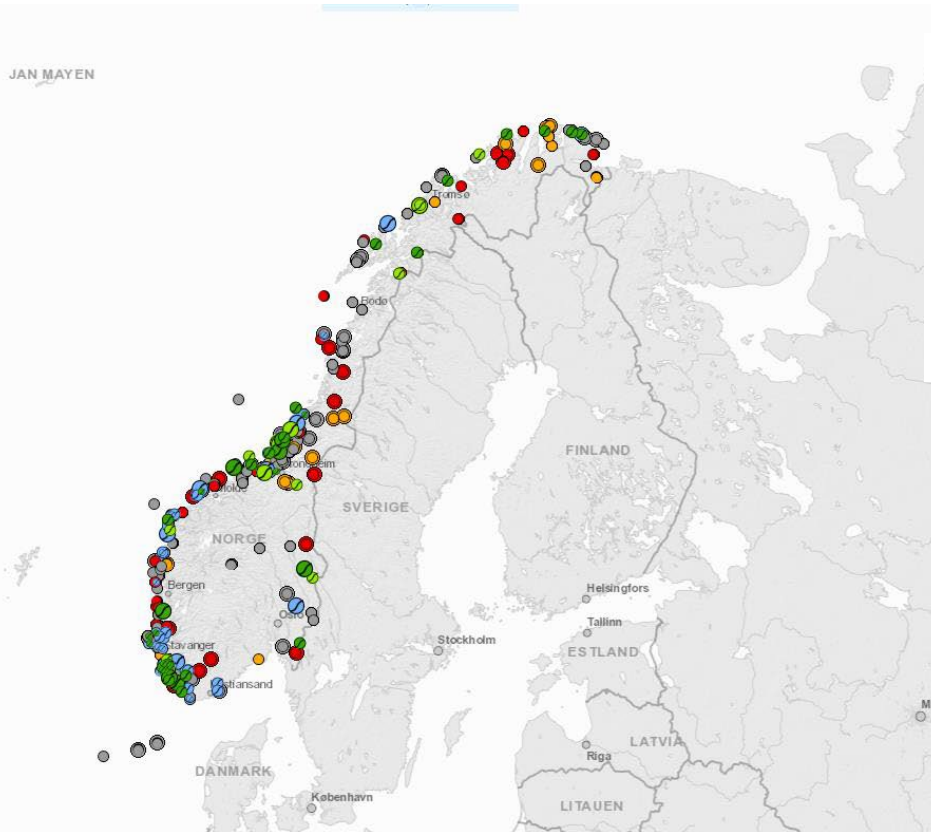
D. Ressurser til gjennomføring

skal oppfylles innen 2050

● 2030-mål
○ Ikke tidfesta

© Vigdis Vandvik 2023

Vindkraft i Troms – del av et større bilde

Kunnskapsgrunnlag om sameksistens og konflikt

FOSEN-SAKEN | VINDKRAFT OG REINDRIFT | SAMISK KULTUR

Fosen - hva ligger egentlig bak?

- Fosen-saken er viktig som vekker. Men uten en dypere forståelse av fortiden, vil aldri samefolket og den samiske kulturen kunne få sin fortjente plass i Norge. Der reindrift på Fosen også er inkludert, skriver Kåre Vennerød. Foto: Heiko Junge, NTB

Av Kåre Vennerød, forfatter, Østlandet

Publisert: 17.03.23 10:33

Del

Vindmøllene på Fosen er små – i forhold til den historien som ligger bak.

ANNONSE

Temanummer i Utmark 01/22

[Hjem](#)[Utgivelser](#)[Om Tidsskriftet](#)[For Bidragsyttere](#)[Kontakt](#)[Rettigheter](#)

NR. 1 2022

[🏠 UTGIVELSER](#) > NR. 1 2022

TEMANUMMER VINDKRAFT OG REINDRIFT

Innledning av gjesteredaktører Camilla Brattland og Vera Helene Hausner

Innledning til artikkelsamlingen i temanummeret Vindkraft og reindrift

- Else Grete Broderstad
 - Om departemental politisk spagat og folkerettens kulturvern
- Anna Skarin, Bernardo Brandão Niebuhr, Per Sandström og Hans Tømmervik
 - Den ekologiska bevisføringen i Fosenmålet - Analys av renens anvendning av vinterbetesmarkerna och konsekvenser av vindkraftutbyggnad
- Hans Tømmervik, Anna Skarin, Bernardo Brandão Niebuhr og Per Sandström
 - Beregning av tapt beite etter utbygging av vindkraftverk samt kraftlinjer på Fosen
- Sindre Eftestøl, Direess Tsegaye, Kjetil Flydal og Jonathan E. Colman
 - Gradvis forbedring i kunnskapsgrunnlaget for virkninger av vindkraftutbygging på rein
- Camilla Brattland og Vera Helene Hausner
 - Vindkraftutbygging og bærekraftig reindrift på to øyer i Troms
- Jan Åge Riseth og Bernt Johansen
 - Inngrepsseffekter på reindriften i Troms. Kunnskapsgrunnlag for regionalt planarbeid
- Camilla Risvoll, Jan Åge Riseth, Mats Pavall og Svein Morten Eilertsen
 - Reindriften tradisjons- og erfaringsbaserte kunnskap – hvordan synliggjøres den og hvilken gjennomslagskraft har den?
- Ingrid H. Fredriksen
 - Vindkraftutbygging i Finnmark. En studie av medvirkningsprosessene med reindriften

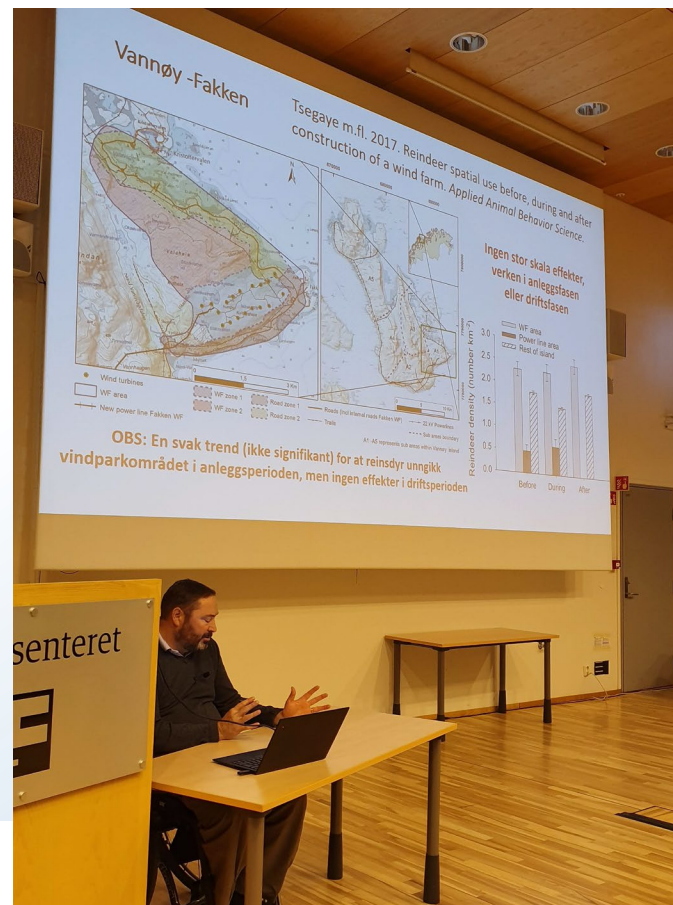
Store diskusjoner om forskning og reindrift

To hoved-trender i forskning på forholdet mellom vindkraft og rein/reindrift:

- Forskning på reinens reaksjoner på turbiner og installasjoner for eksempel gjennom GPS (f. ex. Colman og co.)
- Forskning på relasjonene mellom vindkraft og reindriften, deltagende med reindriften (f. ex. Sandstrøm, Skarin, m. fl.)

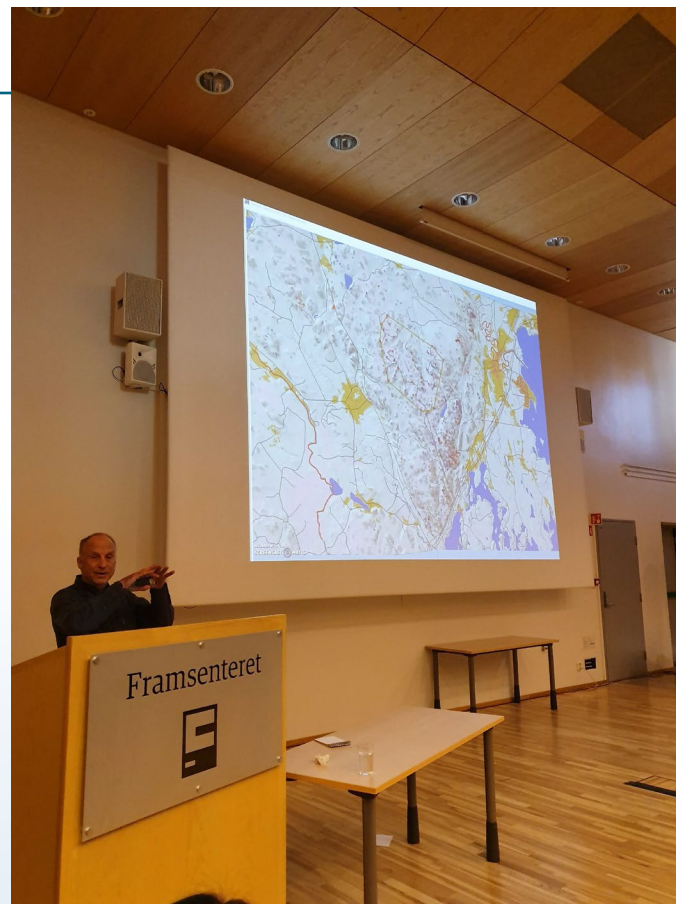
■ Sindre Eftestøl, Direess Tsegaye, Kjetil Flydal og Jonathan E. Colman

Gradvis forbedring i kunnskapsgrunnlaget for virkninger av vindkraftutbygging på rein

Gode eksempler på samarbeid mellom forskning og reindrift

- Sverige:
- Sandström, Skarin med flere
- Deltagende kartlegging sammen med samebyene
- RenGIS – eget system som eies av Sametinget, utvikles av Sveriges Landbruksuniversitet
- Detaljert og oppdatert informasjon om reinbeiter i forhold til inngrep
- Bidro også til utredning av Fosen-saken

- Anna Skarin, Bernardo Brandão Niebuhr, Per Sandström og Hans Tømmervik

Den ekologiska bevisföringen i Fosenmålet - Analys av renens användning av vinterbetesmarkerna och konsekvenser av vindkraftutbyggnad

- Hans Tømmervik, Anna Skarin, Bernardo Brandão Niebuhr og Per Sandström

Beregning av tapt beite etter utbygging av vindkraftverk samt kraftlinjer på Fosen

Erfaringer fra 10 år med vindkraft på Fakkene, Vannøya

- Tapt vinterbeite
- Økt foring
- Vansker med å samle og drive flokken
- Brukt som et eksempel på sameksistens mellom vindkraft og reindrift

■ Camilla Brattland og Vera Helene Hausner

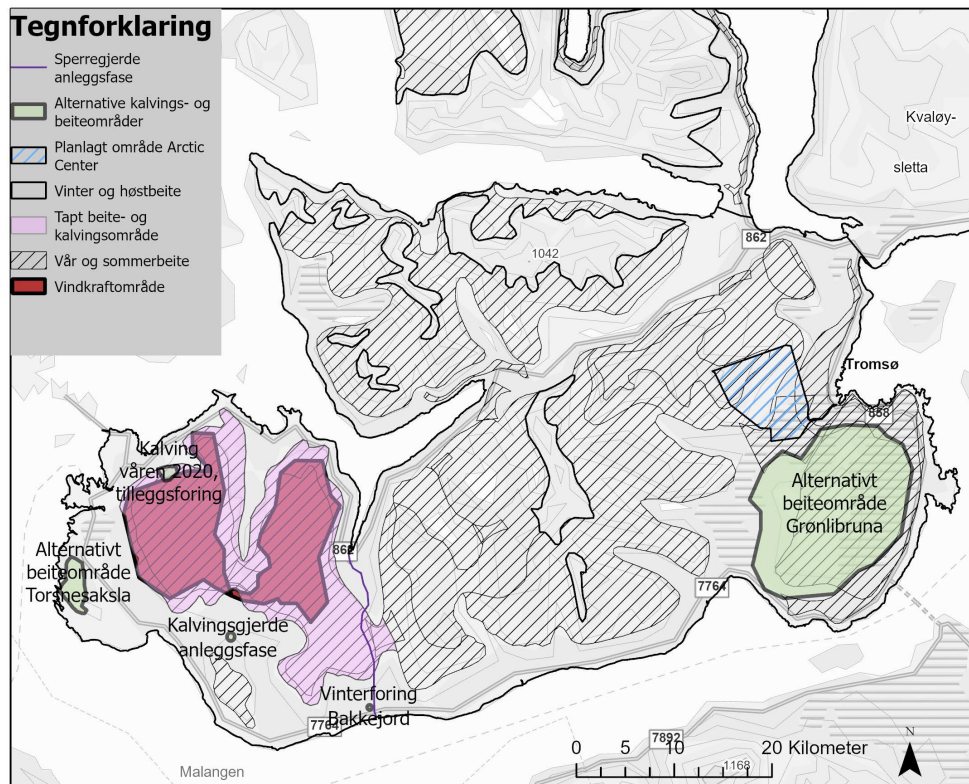
Vindkraftutbygging og bærekraftig reindrift på to øyer i T

Hva er verdifulle beiter?

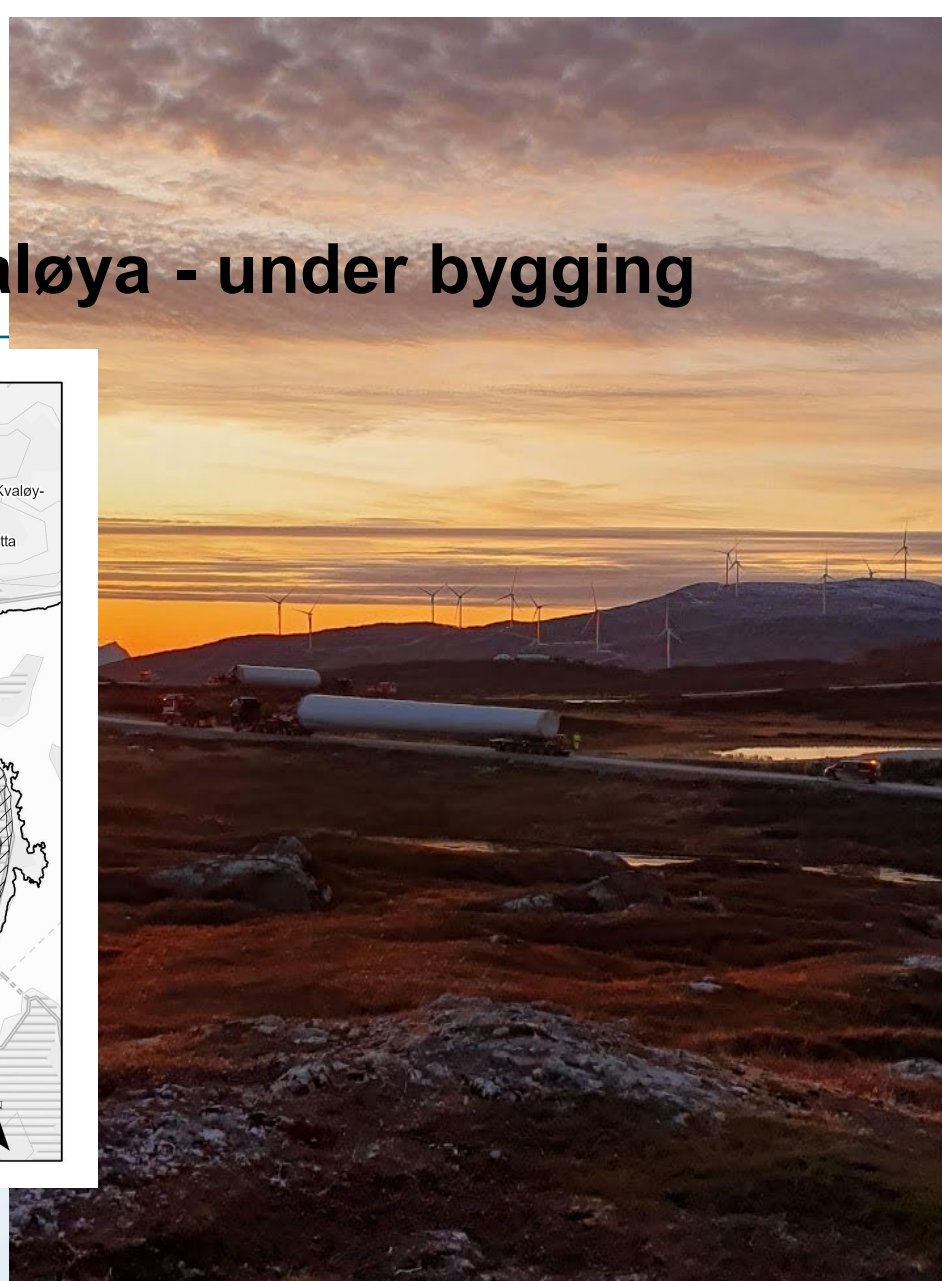
- "Om jeg kan ta Arnøya som et eksempel at der er de bare på sommeren, kunne de ikke laget møllene der. Hadde det kun vært sommerbeite på Vannøya så hadde det ikke spilt noen rolle men det er jo helårsbeite" (Reineier, Vannøya)

Raudfjell og Kvittfjell, Kvaløya - under bygging

- Hele kalvingslandet berørt
- Store tilpasninger under anleggsfasen, usikker framtid

Vindkraft påvirker samspillet mellom reineiere og reinflokken

- «Det er jo ikke det at vi må legge ned i 2019/2020, men om vi skal kunne ha en bærekraftig reindrif som skal bidra til å ivareta den samiske kulturen, så må de kunne få lov til å drive på en annen måte enn «farming». (Reineier, Kvaløya)
- Forskning på påvirkning fra vindkraft på rein må ta hensyn til samspillet mellom rein og menneske i reindrif
- Velferden til flokken er viktigere enn at enkelte rein beiter under turbinene

Reindriftsfaglig involvering og medvirkning i utarbeiding av kunnskapsgrunnlaget er viktig!

- I et brev fra Olje- og Energidepartement til NVE heter det at ved planlegging av nye vindkraftanlegg i samiske områder, "skal samiske interesser involveres på alle stadier i prosessen", det skal legges vekt på reindrifas erfaringsbaserte og tradisjonelle kunnskap som kunnskapsgrunnlag i utredningene, og "utreder må ha kunnskap om reindrift, og må kunne tilegne seg kunnskap om hvilken effekt tidligere tiltak i det aktuelle området har hatt på reindrift" (OED 2022).
- Bilde: Anders Eira, Protect Sápmi, snakker om sine reindriftsfaglige utredninger på Øyfjellet

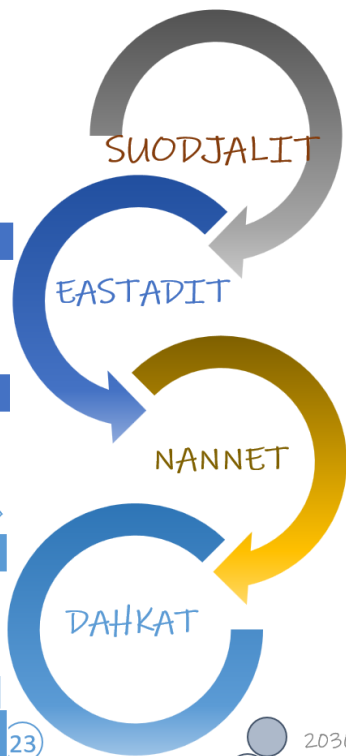

Giitu!

- 5 Eastadit šlájaid vahágahtti leavvama ja ávkkástallama
- 6 Vierrošlájaid leavvama unnidit goit 50 %
- 7 Nuoskkidanriskka unnidit goit 50 %
- 8 Dálkkádatrieddamiid váikkuhusaid unnidit

- 14 Buot politihkas/hálddašeamis vuhtii váldit luonddu
- 15 Čalmmustahttit doaimmahagaid luondduváikkuheami
- 16 Guoddevaš ávkkástallan, beallidit biepmu bálkuma
- 18 Heahtit "boasto" subsidiaid, lasihit ruhtadeami
- 17 Nannet kapasitehta, álgoálbmogiid, báikkálaš servodagaid ja nissonolbmuid

- 1 Luonddu vuhtiiváldin buot areálaplánemis "0-massin"
- 2 Divvut 30 % billistuvvon luonddus
- 3 Diđolaččat suddjet 30 % eatnamis ja mearas
- 4 Bissehit olbmuid dagahan šlájaid jávkama

- 9 Villa šlájaid guoddevaš hálddašeampi ja ávkkástallan
- 10 Guoddevaš eanan-, vuovde- ja mearraealáhusat
- 11 Divvut, suodjalit ja ovddidit luonddu láhjiid
- 12 Gávppogiin ja giliin eambo areála/olámuddu lundui
- 13 Vuoiggalaččat juogadit genaresurssaid ávkki

● 2030-mihttut
○ Eai áigáduvvon

Njeallje váldomihtu

- A. Bissehit luondduvahágahttima
- B. Guoddevaš luondduávkkástallan
- C. Luondduburiid juogadit
- D. Dárbbášlaš resurssat galget olahuvvot 2050 rádjái